

Voor het leven getekend?

Bejegening en behandeling van patiënten die zichzelf beschadigen

Medilex, donderdag 10 december 2009

Voor het leven getekend?
Omgaan met zelfbeschadiging - zorg en onderwijs

Donderdag 10 december 2009
Ochtend (zorg): 9.30 uur - 12.30 uur
Middag (onderwijs): 13.30 uur - 16.30 uur
Congrescentrum Antropia, Driebergen

Accreditatie
NIP / FGSP - psychologen
NWP - psychiaters
NVMW - medisch wetenschappelijk werkzamen
Kwaliteitsregister VAV - verpleegkundigen
CvAII - huisartsen

Voor meer informatie:
Tetsje de Jong, congresmanager
tdejong@medilex.nl
153 8633827
www.medilex.nl

Korting
T op 5 korting

MEDILEX

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoornissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

Automutilatie in MDR (9)

- In MDR Persoonlijkheidsstoornissen
 - Kennis van betekenis leidt tot effectievere wijze van omgaan met automutilatie
 - Hogere opleiding vermindert ervaren negativiteit bij verpleegkundigen
 - Fluoxetine helpt waarschijnlijk niet
 - Alprazolam *kan* leiden tot ernstige gedragsontregeling in de vorm van zelfverwondend gedrag (oa)
 - Criterium 5: Recidiverende suïcidale gedragingen, gestes of dreigingen, of automutilatie

[Automutilatie in MDR (9)]

- In MDR Persoonlijkheidsstoornissen
 - Lichamelijk onderzoek kan helpen om de gevolgen van eventuele automutilatie te vinden
- In Richtlijn Dubbele Diagnose
 - Bij comorbiditeit met BPD kan DGT effectief zijn in het verminderen van automutilatie

[Zelfbeschadiging in MDR (9)]

- In MDR Persoonlijkheidsstoornissen
 - Patiëntenperspectief: Patiënten vragen niet altijd om een oplossing, maar hebben vooral behoefte aan iemand die er voor hen is, naar hen luistert en met hen meedenkt
 - Naltrexon is experimentele behandeling
 - Landelijke Stichting Zelfbeschadiging was betrokken bij opstellen MDR
 - DGT is geïndiceerd bij BPD, mn in eerste fase waarin bestrijden zelfbeschadigende symptomen vooropstaat
 - Interpersoonlijk Psychodynamisch Model is aannemelijk werkzaam in reductie automutilatie

[Zelfbeschadiging in MDR (9)]

- In MDR Persoonlijkheidsstoornissen
 - Positieve, niet significante effecten van snel beschikbare telefonische hulpverlening op afname zelfbeschadiging
 - Bij automutilatie is er sprake van psychiatrische crisis
- In MDR Eetstoornissen
 - Bij ernstige zelfbeschadiging kan kortdurend klinische opname overwogen worden

[Enkele conclusies]

- Automutilatie verbonden met BPD
- Medicatie geen effect
- DGT geïndiceerd
- Bejegening
 - Kennis vermindert negativiteit
 - Er zijn, luisteren, meedenken

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoonissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

Situaties uit de praktijk

- Snijmeisjes
 - Elkaar versterkend effect
 - Toename op afdeling
- Preventief gipsen
 - Een behendigheidswedstrijd
- Duralex glazen
 - Voor wat hoort wat

[Conclusie analyse]

- Communicatie: In woord en gebaar
- Autonomie: Wie bepaalt wat er gebeurt

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoonissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

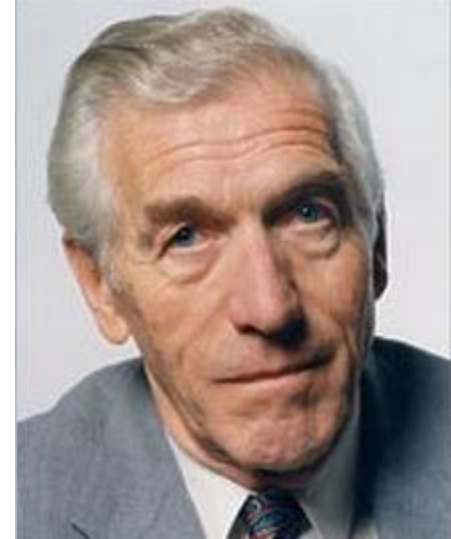
- ~~Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan~~
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

[Communicatie]

- Van patiënt en hulpverlener
- Verbaal en gedrag
- Inhouds- en betrekkingniveau
- Je kunt niet niet-communiceren
- Valideren en invalideren

[Vb 1: NICE richtlijn SH]

- Heterogene groep: Self-harm is geen ziekte, maar een meer of minder gevaarlijk gedrag dat ons alert moet maken op het bestaan van een onderliggend probleem, moeilijkheid of stoornis (net zoals bij hoesten)

Telefonische hulpverlening

- Voorlichting
- Informatie en onderzoek
- Perscontact

Projecten

- MET MIJ ALLES GOED
- Onderhuids

Over de LSZ

- De stichting
- In beeld
- Steun de LSZI
- Jaarverslagen

De LSZ online

- Website
- Forum
- Web-log & Hyves

Links

One Mind Designs

CMS door [AP Media](#)

↑ MEDE MOGELIJK
GEMAAKT DOOR

andere omdat het niet per definitie opzettelijk of bewust gedrag veronderstelt.

Zelfbeschadiging komt vaker voor dan je denkt. Veel mensen lukt het om hun verwondingen te verbergen. Angst en schaamte dwingen mensen ertoe hun zelfbeschadiging geheim te houden. Onbegrip van de omgeving en hulpverlening draagt nog eens bij aan de gevoelens van schaamte.

Exacte cijfers over hoe vaak het voorkomt en bij wie zijn er dan ook niet. De schattingen lopen uiteen van 0,75% tot 5% van de bevolking. Bekend is wel dat het veel vaker voorkomt bij vrouwen dan bij mannen. Dit valt o.a. te herleiden naar de boodschappen die meisjes in hun opvoeding hebben meegekregen en hoe vrouwen in de maatschappij staan. Nog steeds komt het voor dat het niet gewaardeerd wordt als vrouwen en meisjes voor zichzelf opkomen. Ook het uiten van emoties op een directe manier is vaak nog een taboe.

Van mensen met een leer- en/of ontwikkelingsstoornis is bekend dat sommigen zichzelf beschadigen. Zelfbeschadiging komt ook voor bij specifieke psychiatrische diagnoses: schizofrenie, persoonlijkheidsstoornis, posttraumatische stress-stoornis, dissociatieve stoornis, dysthyme stoornis, depressie, eetstoornis en verslaving.

Zelfbeschadiging is een uiting van psychische pijn, boosheid of verdriet. De handeling is op de persoon gericht en niet op anderen. In tegenstelling tot wat veel mensen denken is het niet zo dat mensen die zichzelf beschadigen geen pijn voelen. Ze voelen wel degelijk pijn, maar het moment waarop kan verschillen. Als ze tijdens het toebrengen van de verwondingen geen of bijna geen pijn voelen, komt de pijn in elke geval terug als de verwondingen behandeld worden. Ook is het niet zo dat mensen die zichzelf beschadigen per definitie gek zijn, of een gevaar voor anderen vormen.

Volgens de Landelijke Stichting Zelfbeschadiging moet zelfbeschadiging in eerste plaats als een overlevingsstrategie erkend worden.

(Landelijke Stichting Zelfbeschadiging, Februari 2006)

Vb 3: Van litteken tot taal

The screenshot shows a Windows Internet Explorer browser window. The address bar displays 'http://www.metmijallesgoed.nl/project/'. The page content features a large green diagonal banner on the left with the text 'net project' and a circular badge that reads 'TRAININGS- EN KUNSTPROJECT OVER ZELFBESCHADIGING IN DE PSYCHIATRIE'. Below the banner, the text 'Met mij alles goed' is prominently displayed. A paragraph follows: 'De Landelijke Stichting Zelfbeschadiging start op 11 juni 2009 i.s.m. GGZ Verpleegkunde van de Hogeschool INHolland in het Dolhuys te Haarlem **'Met mij alles goed – van litteken tot taal'**. Dit kunst- en trainingsproject wil met inzet van ervaringsdeskundigen de hulp na zelfbeschadiging verbeteren.' Below this, another paragraph states: **'Met mij alles goed–van litteken naar taal'** wil de dialoog openen en een (kust)taal ontwikkelen die ruimte biedt aan gevoelens achter zelfverwonding. Zowel bij cliënten als professionals in de ggz. **Klik hier voor deelname aan deze dialoog**.

Navigation links include 'Nieuws' and 'Agenda'. A 'Medewerkers:' link is visible at the bottom right. The browser's search bar contains 'Google' and the address bar shows 'WWW.GOOGLE.NL'. The browser interface includes standard navigation buttons and a search engine dropdown.

[... en autonomie]

- Van patiënt en hulpverlener
- Dysfunctionele autonomie
- Dysfunctionele overname van autonomie
- Wie bepaalt wat er gebeurt (macht en onmacht 2x)

Tekst & tekeningen: S. Oppeneer

[Shared Decision Making]

- Bewezen effectief
 - Bij behandeling borstkanker
 - Bij keuze medicatie
 - In verslavingszorg en langdurige psychiatrische hulpverlening
- Gezamenlijke beslissing op basis van
 - Ervaringskennis en hulpverlenerskennis
 - Goede onderlinge informatie
 - Goede communicatie over
 - Begrijpen van informatie
 - Angsten
 - Verwachtingen

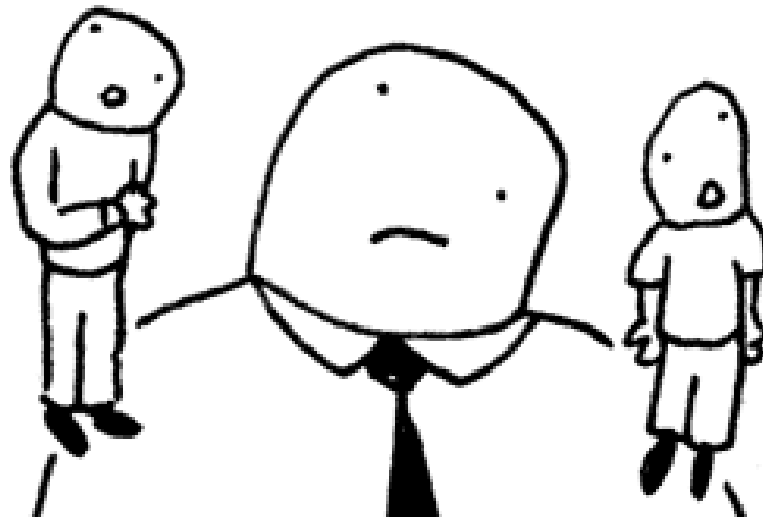
[

'shared decision making ...'

]

take a
two hour
lunch break

no way dude
just go home

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoonissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

[Transparant]

[De techniek: transparant zijn]

- Wat mag van u verwacht worden
(wat u kunt)
 - Er voor de ander zijn
 - Luisteren
 - Meedenken
- Wat kan van u niet verwacht worden
(wat u niet kunt)
 - Bijdragen aan verslechtering van de patiënt
 - Bieden van niet passende hulpverlening
 - Verantwoordelijkheid/autonomie overnemen

[De techniek: transparant zijn]

- Wat mag verder van u verwacht worden (wat u nog meer kunt)
 - Beschrijf mogelijkheden en onmogelijkheden
 - Laat keuzeruimte zien (benoem autonomie ander)
 - Maak eigen ambivalentie helder
 - Maak duidelijk hoe je reageert op verschillende uitkomsten (verhoog voorspelbaarheid = veiligheid)
 - Wees duidelijk over eventuele teamafstemming
 - En schets een wijder perspectief

Internet Explorer browser interface showing the Automutilatie Site. The browser address bar displays "Automutilatie Site, alles...". The page title is "Automutilatie_Site" with the subtitle "together we can make it". The main content area contains a list of 15 points regarding the experience of automutilation and support.

Automutilatie_Site

together we can make it

Onderstaande punten zijn opgesteld in samenwerking met een aantal mensen die zelf ook automutileren en uit eigen ervaring.

- In eerste instantie is het belangrijk om er voor de persoon te zijn wanneer hij/zij zijn of haar verhaal kwijt wil. Veel mensen vinden het vervelend wanneer er iedere minuut van de dag geïnformeerd wordt naar hoe het gaat, maar interesse wordt vaak op prijs gesteld. Vooral omdat dit een opening geeft om te praten wanneer iemand er behoefte aan heeft. Veel van hen zijn bang om in de steek te worden gelaten wanneer er anderen achter hun probleem komen. Geef hen het vertrouwen dat dit niet gebeurt.
- Ga iemand niet anders behandelen dan dat je daarvoor deed! Veel automutilanten willen niet zielig gevonden worden. De persoon is niemand anders dan voordat hij/zij jou in vertrouwen nam!
- Laat automutilatie niet het enige gespreksonderwerp zijn. Het is niet altijd prettig om telkens maar weer aan het probleem herinnerd te worden. Afdleiding is vaak zelfs belangrijker. Door iemand telkens aan het probleem te herinneren, is de kans groot dat de drang erger wordt. Erover praten is niet verkeerd, maar laat het geen hoofdrol spelen in de relatie die jij met iemand hebt.
- Doe leuke dingen om afleiding te bieden en te genieten van het leven. (Tip: zwemmen is vaak niet zo'n slimme zet.)
- Wanneer gevraagd wordt het probleem of verhaal vertrouwelijk te behandelen, doe dit dan ook. Het vertrouwen in anderen zal anders snel geschaad worden en diegene ervan weerhouden over het probleem te praten.
- Blijf rustig. Degene die jou in vertrouwen neemt, is vaak zelf al onrustig (in het hoofd) of zal zich ongemakkelijk voelen. Neem rationele beslissingen.
- Vaak wordt het niet op prijs gesteld wanneer gevraagd wordt of je de wonden mag zien.
- Wanneer je over automutilatie praat, wees dan ook rechtstreeks. Snijbewegingen maken in plaats van het woord te noemen, wordt als heel vervelend ervaren. Toch blijkt dat sommigen het ook heel vervelend vinden wanneer het juist bij naam genoemd wordt. Het is soms goed om ook daarover te praten.
- Stroop niet zonder toestemming de mouwen op om de 'schade' te kunnen zien.
- Iemand verbieden om te automutileren heeft geen nut. Uitstel lijdt in dit geval vaak niet tot afstel. Praat met iemand, maar de keuze blijft altijd bij hem of haar zelf.
- Belangrijk: vergeet niet dat jij GEEN hulpverlener bent en dus niet in de positie bent hem of haar te helpen. Jij kunt enkel een luisterend oor zijn en wat steun bieden, maar je kunt de problemen niet oplossen. Praat daarom ook over hulp. Verplicht het niet, schakel geen hulp in zonder toestemming, maar bied wel de mogelijkheid en ook jouw hulp aan. Bij hulp kan je denken aan meegaan naar de huisarts of een vertrouwenspersoon of zelfs met het eerste gesprek.
- Soms is het ook goed om te benoemen wat dit met jou doet. Leg daarin geen verwijt, enkel wat het met jou doet. Ook jouw gevoel mag er zijn.

Internet | Beveiligde modus: uitgeschakeld 100%

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoonissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

[Crisisopname mevr H.]

- Opnamevraag
- Automutilatie
- Dreiging van escalatie
- Schetsen van grenzen
- Schetsen van opties
- Uitvoeren en coachen

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoornissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoonissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

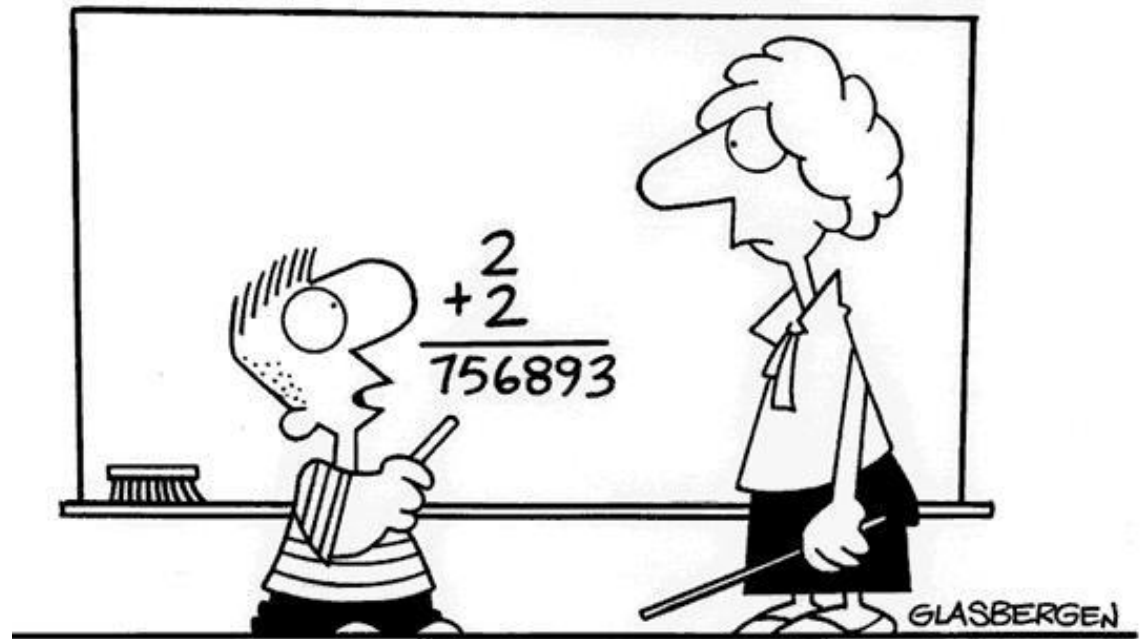
- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

[Oefening]

- Maak drietallen
 - Patiënt, therapeut, observant
- Start gesprek
 - “Je zei dat je jezelf hebt gesneden/gekrast?”
- Aandachtspunten
 - Er voor de ander zijn, luisteren en meedenken
 - Informeer naar wensen en verwachtingen van de ander
 - Wees transparant over wat jij kunt en wat de ander kan verwachten (en wat niet)

[Succes met oefenen!]

Copyright 1996 Randy Glasbergen. www.glasbergen.com

**“In an increasingly complex world,
sometimes old questions require new answers.”**

- Aandachtspunten bij oefening
 - Er voor de ander zijn, luisteren en meedenken
 - Informeer naar wensen en verwachtingen van de ander
 - Wees transparant over wat jij kunt en wat de ander kan verwachten (en wat niet)

[Programma]

10.15

Zelfbeschadiging: wat kan men van u verwachten?

Martin Steendam, *klinisch psycholoog en p-opleider bij GGZ Friesland, hoofddocent persoonlijkheidsstoornissen PSY-opleidingen in Groningen, columnist Leeuwarder Courant*

- Situaties uit de praktijk en een analyse hiervan
- De thematiek: autonomie en communicatie
- De techniek: transparant zijn
- En dan kan het ook zo gaan...

Koffie en theepauze

- Training in transparantie bij automutilatie
- Gezamenlijke afronding en uitwisseling van ervaringen

[Uitwisseling en afronding]

Hartelijk dank ...

... voor uw samenwerking !